

**Ungdomars antaganden kring förekomsten av sexuella
handlingar bland jämnåriga**

Författare: Erik Weiselius

Examensarbete Psykologi 10 poäng, fördjupningsnivå 1

10 p Uppsats

Institutionen för Individ och samhälle

Januari 2005

YOUNG PEOPLE'S PERCEPTION OF SEXUAL BEHAVIOUR AMONGST THEIR PEERS

Author: Erik Weiselius

Abstract

Sexuality is a fundamental part of being human (Helmius, 1998). Meanwhile regulation concerning, for example, homosexuality has been extensive, not just in history but also today (Månsson, 1998). One explanation is myths and imaginations about sexual behaviour that are exploited to stigmatise certain groups (Centerwall, 2000).

Research shows that young people's sexuality, and the extent to which they engage in sexual behaviour depends more on their perception of peer behaviour than the actual behaviour of peers (Babalola, 2004). The purpose of this study is to examine young people's perceptions of sexual behaviour amongst their peers. This will be done by addressing the following questions:

- How do young people perceive different types of foreplay, anal sex, intercourse and homosexual acts among their peers?
- Are there any differences in perception of sexual behaviour amongst peers between men and women?

The method adopted is the use of a questionnaire that has been administered to pupils from three upper secondary school classes. The results from the questionnaire have been analysed using SPSS. The results show that young people's perceptions of their peers are often realistic and that there are only small differences in the perception of peers between men and women. However, homosexual acts between women are perceived to be more common than homosexual acts between men.

Sammanfattning

Sexualiteten är en grundläggande del i att vara människa (Helmius, 1998). Detta samtidigt som regleringen av t.ex. homosexualitet varit starkt, inte bara ur ett historiskt perspektiv utan även idag till viss del (Månsson, 1998). En förklaring till detta är de myter och föreställningar kring olika sexuella beteenden som exploateras för att skuldbelägga vissa grupper (Centerwall, 2000).

Forskning visar på att ungdomars praktiserande av den egna sexualiteten påverkas mer av deras perception av andras beteende än av det faktiska beteendet (Babalola, 2004). Denna studie syftar till att undersöka ungdomars antaganden kring förekomsten av olika sexuella handlingar bland jämnåriga ungdomar. Detta görs genom besvarandet av följande frågeställningar:

- Vad har ungdomar för antaganden kring förekomsten av olika typer av förspel, analsex, samlag och homosexuella handlingar bland jämnåriga ungdomar?
- Finns det några skillnader mellan kvinnors och mäns antaganden kring förekomsten av sexuella handlingar bland jämnåriga?

Metodiken är en enkät som delats ut till tre gymnasieklasser som går tredje året på naturvetenskapligt gymnasieprogram. Resultaten från enkäten har analyserats med SPSS. Det framkom att antaganden kring jämnåriga i många fall är realistiska samt att det skiljer sig ytterst lite åt mellan könen. I motsats till statistik antas dock homosexuella handlingar förekomma mer bland kvinnor än män.

Sexualiteten är en naturlig del av människan redan från födseln. Redan tidigt besitter barnet sexualfysiskt grundläggande funktioner såsom lubrikation (fuktighet i slidan), erektion och orgasm. Dessa funktioner integreras sedan, genom en socialisationsprocess, med de kulturella värderingar som råder. Genom interaktion med samhället tar individen till sig sexuella normer och tabun. Individen lär sig inte bara att vara en sexuell varelse utan även hur han/hon skall vara det. Denna process, integreringen av den accepterade sexualiteten in i den personliga sfären, är väldigt händelserik. Alltifrån den första kärlekssorgen till den sexuella debuten inträffar oftast under denna period (Helmius, 1998).

Förutom att omvärlden genom sina handlingar och åsikter influerar olika aspekter av individens sexualitet påverkar också individens egna tolkningar och antaganden om omvärldens handlingar/åsikter. Babalola (2004) hävdar att det kan råda diskrepans mellan dessa två företeelser. Hon hävdar vidare att ungdomars beteende påverkas mer av individens perception av jämnårigas beteende än det faktiska beteendet. Kring sexualitet och sexualvanor blir detta komplicerat eftersom det som försiggår privat och inte offentligt ibland kännetecknas av olika felaktiga föreställningar. Sexualupplysaren Erik Centerwall (2000) berättar om hur han varit med om att myter och föreställningar kring sexuella vanor i vissa fall bestått under flera decennier. Flera sådana myter återfinns i förhållandet mellan vuxna och ungdomar. I många fall brukas dessa föreställningar till uppfostran och till förhindrandet av icke accepterade beteenden. Värderingar förväxlas med fakta vilket kan leda till halvsanningar. Vuxna kan t.ex. överdriva ungas sexuella aktivitet vilket i sin tur kan leda till att ungdomar känner sig oerfarna när de hör att ”ungdomar idag har provat det mesta”. Denna typ av majoritetsmissförstånd påverkas delvis av media och dess budskap om vad man skall ha för typ av sex och hur ofta (Centerwall, 2000).

Hur stark påverkan har då individens antaganden om andra på hans/hennes beteende? Det har visats att ungdomar som uppfattar sina jämnåriga som sexuellt aktiva debuterar sexuellt tidigare än de som inte gör det. Forskning visar att bland 18-åringar utan erfarenhet av sex är andelen som inte uppfattar jämnåriga som sexuellt aktiva signifikant större än de som gör det. Detta fenomen uppträder tydligare bland yngre ungdomar än de som är på gränsen till vuxen ålder (Babalola, 2004). Babalola (2004) skriver vidare att detta stöds av *Group Socialization Theory* som hävdar att individens personlighet bestäms till 50 % av arv och till 50 % av jämnåriga grupper. Babalola (2004) hävdar att enligt SCT, *Selfcategorization Theory*, blir detta speciellt tydligt i de fall individen primärt ser sig själv som en gruppmedlem. Desto mer personen identifierar sig med gruppen desto större sannolikhet är det också att han/hon ger uttryck för det beteende som dominerar i gruppen (Babalola, 2004). Betydelsen som jämnåriga spelar för individens beteende betonas även av andra framstående teorier. *Social learning theory* hävdar att beteende skapas och bibehålls genom att individen ser hur andra beter sig samtidigt som han/hon bedömer vilka straff respektive belöningar beteendet resulterar i (Kobus, 2003). Ett exempel kring sexuella beteenden kan vara fördömande från vuxenvärlden men acceptans från jämnåriga kompisar. Kobus (2003) redogör för ytterligare en teori, *Primary socialization theory*, som hävdar att individen socialiseras in i beteenden och normer av tre primära grupper: familj, skola och jämnåriga grupper. Andelen inflytande som de olika grupperna har på individen beror på hur starkt band individen har till gruppen samt vilket beteende som berörs. Har han/hon dålig kontakt med skola och familj så ökar oftast kompisgruppens betydelse. I de fall det rör sig om t.ex. rökning eller sex påverkar jämnåriga generellt sett individens

beteende mer än vad familj och skola gör. *Social identity theory* hävdar att förhållandet mellan personlig och social identitet avgör individens beteende. När individen kommer i kontakt med ett visst beteende spelar det stor roll om han/hon tar ställning utifrån sina personliga värderingar eller utifrån gruppens värderingar. När den sociala identiteten dominerar situationen som individen ställs inför är det större sannolikhet att han/hon gör som resten av gruppen istället för att följa sin egen övertygelse (Kobus, 2003).

I likhet med det som tidigare nämnts utgör sexualiteten en viktig del av människan. Trots detta är det långt ifrån alla som får leva i den sexuella tillvaro som de önskar. En grupp som varit utsatta för såväl oskrivna som skrivna lagar är homosexuella. Först 1944 avkriminaliserades homosexualiteten i Sverige. Fram till 1978 var det dock ej tillåtet att ha homosex med en partner under 18 år, motsvarande gräns i heterosexuella förhållanden var 15 år. Bakom denna skillnad i lagen låg förförelseteorin, dvs. att om man lockades till homosexuella erfarenheter kunde man bli homosexuell. Denna teori hade flitiga anhängare inom medicinen där man betraktade homosexualiteten som en psykiatrisk sjukdom eller en personlighetsavvikelse. Homosexualiteten var fram till 1979 klassad som en psykisk sjukdom, därefter tog socialstyrelsen bort den från sjukdomslistan (Månsson, 1998).

En person som starkt bidragit till en mer accepterande syn på homosexualitet är Alfred Kinsey som i sin rapport visade att homosexuella beteenden i USA under andra världskriget var relativt vanliga, särskilt bland den manliga befolkningen. 37 % hade där någon homosexuell erfarenhet, men mest uppseendeväckande var att 10 % var helt homosexuella. Här bör hänsyn tas till att Kinseys urval inte var representativt, mest handlade det om vita män från medelklassen, senare undersökningar har visat betydligt lägre siffror (Månsson, 1998).

Trots svagheter i Kinseys undersökning var hans inställning till sexualiteten banbrytande. Han delade inte in den strikt i hetero eller homo, han såg inte homosexualiteten som en perversitet eller avvikelse från en bestämd biologisk eller kulturell norm utan mer som en mångfald. Han såg sexualiteten som ett kontinuum, han hade en H(eterosexualitet) – H(omosexualitet)-skala där man i ändarna kunde vara renodlat det ena eller det andra och där man i mitten kunde välja olika strategier under livets gång. Kinsey-skalan ligger till grund för många stora sexualvaneundersökningar som har gjorts, bl.a. i Storbritannien, Finland och Sverige (Månsson, 1998).

I undersökningen ”Sex i Sverige” handlar ”homo”-frågorna om förälskelse, sexuell attraktion, sexuella fantasier och sexuella handlingar. Vad gäller sexuella fantasier visar resultaten att drygt 10 % fantiserat om sex med samma kön. Oftast har det varvats med heterosexuella fantasier. Siffran när det gäller attraktion är för kvinnor drygt 6 %, för män cirka 3 %. När det gäller förälskelse är detta än mer ovanligt, här är skillnaden mellan könen närmast obefintlig. Homosexuella handlingar förekommer för ca 2,3 %, det finns inte skillnad mellan könen. I tolkningen av resultaten från undersökningen ”Sex i Sverige” bör hänsyn tas till att bortfallet var stort. Det finns i och för sig inga tecken på att urvalet skulle vara snett och därmed missvisande men det utgör oavsett en begränsning (Månsson, 1998).

Sexualvaneundersökningar som gjorts i andra länder visar mer eller mindre samma resultat som ”Sex i Sverige” när det gäller homosexuella handlingar. Jämförelser över gränser är problematiska eftersom handlingar kan ha olika innebörd beroende på landets kultur. I detta fall är de lättaste jämförelserna de man gör med andra nordiska länder. I en sexualvanerapport från Norge är siffran för homosexuella handlingar 3,4 % och en liknande rapport från Finland visar 4,2 % (Kontula citerad i Månsson, 1998).

Faktumet att dessa skiljer sig från ”Sex i Sverige” är förmodligen p.g.a. frågornas formulering (Månsson, 1998).

Sexualvaneundersökningen ”Sex i Sverige” redovisar följande statistik om personer i åldersgruppen 18-24 år. Cirka 90 % har erfarenhet av att ha mottagit stimulering av könsorganen med händerna. Erfarenhet av att ha givit sådan stimulering är cirka 87 % för båda könen. Cirka 78 % av männen har erfarenhet av att ha mottagit stimulering av könsorganen med munnen, motsvarande siffra för kvinnor är 83 %. När det gäller erfarenhet av att ha utfört stimulering med munnen är det cirka 77 % för båda könen. Medianåldern för samlagsdebut är i den aktuella åldersgruppen 16,5 för kvinnorna och 16,8 för männen. 27 % av kvinnorna har haft analt samlag, bland männen är det 19 % (Lewin, 1998). Även siffror från en sexualvaneundersökning gjord i Storbritannien är av intresse eftersom den inkluderar personer i åldergruppen 16-17 år. Enligt den har 33 % av ungdomarna erfarenhet av att ha mottagit eller givit oralsex och cirka 7 % erfarenhet av analsex (Wellings citerad i Lewin, 1998).

Med sexualvanestatistik kring sexuella handlingar och det faktum att ungdomars antaganden och uppfattningar, framförallt om jämnåriga, påverkar den egna sexualiteten och utlevelsen av denna (Babalola, 2004) som bakgrund är följande fråga intressant att besvara: Vad besitter ungdomar för antaganden om andra? För att besvara detta krävs en undersökning, en undersökning som kan initieras med frågan: Varför är det nödvändigt att undersöka? En konkret tanke är att resultaten skulle kunna användas vid utformandet sex- och samlevnadsundervisningen i skolan. Betydelsen av denna typ av undervisning märks i en rapport gjord utifrån ett RFSU-projekt, ”Sexuella problem hos unga par”. En del av paren i projektet sökte förvisso för rent medicinska orsaker som problem med lubrikation/erektion. Terapeuterna i projektet ansåg dock att flera pars problem berodde på bristande kunskap om hur sexuallivet vanligtvis ser ut i parförhållanden (Göthberg, 2004). Även Centerwall (2000) efterlyser en utökad sexualupplysning. Centerwall menar att statistik är ett effektivt vapen när det gäller att eliminera felaktiga antaganden gällande andra personers sexualvanor.

Syftet med denna undersökning är att utreda vad ungdomar har för antaganden kring förekomsten av olika sexuella handlingar bland jämnåriga. Utifrån detta syfte härleds följande frågeställningar:

- Vad har ungdomar för antaganden kring förekomsten av olika typer av förspel, analsex, samlag och homosexuella handlingar bland jämnåriga ungdomar?
- Finns det några skillnader mellan kvinnors och mäns antaganden kring förekomsten av sexuella handlingar bland jämnåriga?

Metod

Urval

Med målet att minimera antalet bakgrundsvariabler inkluderades bara ungdomar från naturvetenskaplig gymnasieinriktning i undersökningen. Enkäten delades ut till tre klasser som går tredje året. De tre klasserna återfanns inte bara i olika skolor utan även i olika städer, städerna var dock lika stora. Denna spridning ledde till en förenkling av urvalsprocessen eftersom städerna bara hade en skola med naturvetenskapligt gymnasium. Vilka specifika klasser som sedan valdes berodde till stor del på vilka det gavs tillgång till. Sammanlagt besvarade 78 elever enkäten, 40 män och 38 kvinnor. De flesta av dessa var 18 år, några enstaka 17 och 19.

Instrument

Instrumentet var en enkät bestående av 2 demografiska frågor (kön och ålder), 11 strukturerade frågor och en öppen fråga. De elva strukturerade frågorna inkluderade sex stycken frågor som bara skiljdes åt av sista ordet: "Bland ungdomar i min ålder förekommer hånge/smeksex/oralsex/samlag/analsex..." Till varje fråga fanns fem svarsalternativ: mycket ofta, ofta, sällan, mycket sällan, vet ej. Sedan följde sex frågor kring förekomsten av homosexuella handlingar bland unga män och kvinnor. Frågornas formulering liknade de i början av enkäten: "Bland ungdomar i min ålder förekommer det att tjejer/killar hångr/har smeksex/har oralsex med andra tjejer..." Svarsalternativen till dessa frågor var desamma som tidigare. Enkäten avslutades med en öppen fråga om övriga upplysningar och synpunkter på enkäten och dess innehåll.

Tillvägagångssätt

Elektronisk post skickades till rektorerna på de berörda skolorna. Vid denna inledande kontakt delgavs information om undersökningen. Därefter bestämdes tidpunkt för studiens genomförande över telefon med de lärare vars lektionstid har använts. Undersökaren har anlänt i början eller i slutet av lektionen för att informera om undersökningen samt dela ut enkäterna. Informationen till eleverna inkluderade vilket ämne samt på vilken skola undersökaren studerar, att enkäten var frivillig och anonym samt att den innehöll frågor gällande förekomsten av sexuella beteenden bland jämnåriga ungdomar. Undersökaren betonade sedan det faktum att enkätens frågor rörde vad man tror om andra och inte vad personen själv hade för erfarenheter. För att de som önskat att inte delta i undersökningen inte ska behöva säga detta inför klasskompisarna har undersökaren sagt att enkäten delas ut till alla och den som inte vill fylla i den behöver inte. Enkäten har sedan fyllts i under närvaro av både lärare och undersökare.

Bearbetning och analys

Den statistiska bearbetningen enkätresultaten har gjorts med hjälp av SPSS. Svarsalternativen har kodats in på följande vis: "vet ej" = 0, "mycket sällan" = 1, "sällan" = 2, "ofta" = 3, "mycket ofta" = 4. Mellangruppsjämförelser har utförts med Mann-Whitney. Inomgruppsjämförelser har sedan utförts med Friedman variansanalys och Wilcoxon t-test.

Resultat

Svarsfrekvensen var 100 % av de 78 ungdomar som mottog enkäten.

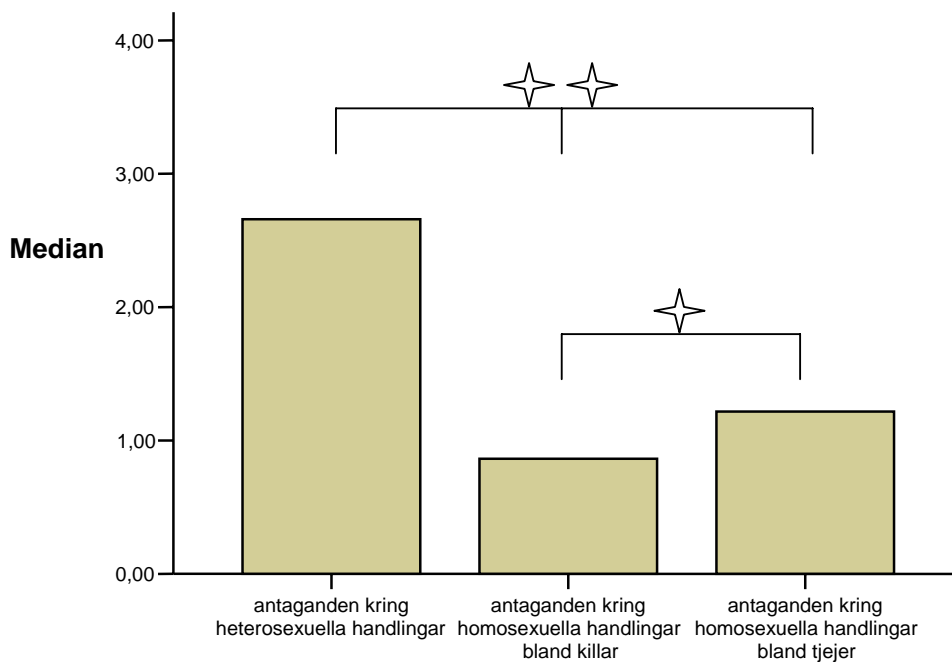
SPSS-analysen av undersökningens enkätresultat inleddes med ett Mann-Whitney U-test för att se om svaren skiljde sig åt mellan könen. Det testet visade att det inte var någon signifikant skillnad förutom på frågan som gällde förekomsten av samlag. Kvinnor trodde att samlag förekom oftare bland jämnåriga ungdomar än vad männen trodde. (Mann-Whitney: $U = 578,5$; $n = 40, 38$; $p < 0,05$).

Tabell: Medianvärde, antal individer samt signifikansvärde för skillnader mellan könen indelade per fråga.

Antaganden kring förekomsten av:	Median, män n = 40	Median, kvinnor n = 38	Signifikans, p
1. hångel	3	4	0,114
2. ”smeksex”/petting	3	3	0,761
3. oralsex	2	3	0,269
4. samlag	3	3	0,028
5. analsex	1	1	0,907
6. hångel mellan killar	1	1	0,495
7. hångel mellan tjejer	2	2	0,261
8. ”smeksex”/petting mellan killar	1	1	0,969
9. ”smeksex”/petting mellan tjejer	1	1	0,664
10. oralsex mellan killar	1	1	0,915
11. oralsex mellan tjejer	1	1	0,535

Under nästa fas i analysen slogs frågorna gällande förekomsten av hångel, ”smeksex”/petting och oralsex ihop till en kategori som kallades heterosexuella handlingar. (Samlag och analsex utelämnades här för att en jämförelse med homosexuella handlingar skulle vara möjlig). Detta gjordes på så sätt att varje individs svar på dessa tre frågor slogs ihop och delades på tre. Resultatet av den uträkningen blev en ny variabel som visade på medelvärdet av antaganden kring förekomsten av heterosexuella handlingar. Samma hopslagning gjordes även av svaren på frågorna gällande homosexuella handlingar bland män respektive kvinnor. Eftersom skillnad mellan könen endast fanns på frågan angående samlag testades gruppen härnäst som en helhet.

Dessa tre nya variabler jämfördes sedan med varandra med hjälp av Friedman variansanalys test vilket visade att det fanns signifikanta skillnader (Friedman; $\chi^2 = 126,814$; $n = 78$, $df = 2$, $p < 0,01$). Detta föranledde ett inomgruppstest av skillnaden mellan antaganden kring förekomsten av heterosexuella handlingar och antaganden kring förekomsten av homosexuella handlingar bland män (Wilcoxon; $Z = -7,685$; $n = 78$ $p < 0,01$). Skillnaden mellan dessa antaganden var signifikant på så sätt att förekomsten av heterosexuella handlingar antogs vara högre. Sedan utfördes ett likadant test, då jämfördes dock antaganden kring förekomsten av homosexuella handlingar bland kvinnor med antaganden kring förekomsten av heterosexuella handlingar (Wilcoxon; $Z = -7,208$; $n = 78$ $p < 0,01$). Även här antogs förekomsten av heterosexuella handlingar vara högre. Avslutningsvis jämfördes antaganden kring förekomsten av homosexuella handlingar bland män med antaganden kring förekomsten av homosexuella handlingar bland kvinnor (Wilcoxon; $Z = -5,249$; $n = 78$ $p < 0,01$). Den undersökta gruppen antog att homosexuella handlingar var vanligare bland kvinnor än bland män.

Figur: Medianvärde av antaganden kring heterosexuella handlingar samt homosexuella handlingar bland män respektive kvinnor. ☆ = ($p < 0,01$)

Diskussion

Vid tolkandet av resultaten bör uppmärksamhet riktas mot att ungdomarna som ingick i undersökningen återfinns på samma gymnasielinje, naturvetenskaplig. Förutom att bara personer från en gymnasielinje medverkade lider urvalet också pga. att ungdomar som inte går på gymnasiet exkluderades från undersökningen.

Den undersökta gruppens antagande ”ofta” kring förekomsten av hångel bland jämnåriga är föga förvånande eftersom de flesta mellan 17-19 år förmodligen har erfarenhet av denna handling. De som inte har direkt erfarenhet har med stor sannolikhet sett det förekomma i skolkorridoren eller på diskotek. När det gäller sexuella handlingar är hångel den enda som normalt går att komma i kontakt med offentligt samtidigt som den kan associeras till ungdomligt svärmeri. Detta bidrar antagligen hög förekomst och höga antaganden kring förekomsten.

Enkätresultaten visar att även ”smeksex”/petting antas förekomma ”ofta”. Även detta är tillsynes ”korrekt” på så sätt att cirka 90 % av personerna mellan 18-24 år någon gång fått könsorganet stimulerat med händerna av en partner. Cirka 88 % har någon gång stimulerat sin partners könsorgan (Lewin, 1998). En tänkbar förklaring till att smeksex både förekommer ofta och antas förekomma ofta kan vara att även om det normalt inte sker offentligt så är det ändå en företeelse som är relativt socialt accepterad. Kanske kan det vara så smeksex av många tolkas som ytterligare ett ofarligt tecken på ungdomligt svärmeri och individens experimenterande med sin sexualitet?

Oralsex antas av ungdomarna i undersökningen förekomma ”sällan”. Bland 18-24 åringar är det dock hela 85 % som har erfarenhet av att antingen har givit eller mottagit oral stimulering av könsorganen (Lewin, 1998). Här kan dock anas en stor ökning av sådan erfarenhet i den åldergrupp som personerna i denna undersökning befinner sig i. Granskar man t.ex. resultatet från en sexualvanestudie i Storbritannien har cirka 32 % av personerna mellan 16-17 år erfarenhet av oralsex. Bland personerna i åldersgruppen 18-24 år har hela 77 % erfarenhet av oralsex (Wellings citerad i Lewin, 1998). Möjligheten finns att skillnaden mellan ungdomars antaganden och statistik kring förekomsten av oralsex beror på att statistiken inkluderar personer upp till 24 år. En tanke är att oralsex förekommer oftare i fasta förhållanden vilka i sin tur förekommer i större utbredning bland dem som är närmare 24 år än 18 år. Undersöker man oralsex som sexuell handling i ett större perspektiv dyker ytterligare en förklaring upp till diskrepans mellan antaganden och faktisk erfarenhet. Statistik visar att bara cirka 39 % av personerna i Sverige mellan 66-74 år har erfarenhet av oralsex (Lewin, 1998). Vid jämförelse med 85 % bland 18-24 åringar förstår man att det är först på senare år som oralsex blivit en mer naturlig del av sexlivet (Centerwall, 2000). Detta kombinerat med att oralsex i sig inte har ett lika ”gott syfte” som samlag gör nog att tabubeläggandet blir större vilket i sin tur kan påverka antagandena kring förekomsten.

När det gäller samlag så antas det i denna undersökning förekomma ”ofta”. Statistik visar att medianåldern för samlagsdebut är 16,5 för kvinnor och 16,8 för män, dessa siffror gäller för personer i åldersgruppen 18-24 år. Av de personerna mellan 18-30 år med erfarenhet av samlag har de flesta debuterat mellan 14-19 års ålder (Helmius, 1998). Vid koppling av dessa siffror till att samlag antogs förekomma ofta ges en bild av att ungdomarna i undersökningen har en ganska realistisk uppfattning kring förekomsten av samlag bland jämnåriga. Könens skilda antaganden kring förekomsten av samlag stämmer inte överens med statistik på så sätt att unga kvinnor uppges ha mer varierade sexuella erfarenheter, t.ex. ”smeksex” och oralsex. Detta antas bero på att de

oftare har relationer med partners som är äldre än de själva (Nordenmark, 2000). Kvinnorna i denna undersökning tror dock att den ”vanligaste” formen av sexuell praktik var oftare förekommande än vad männen trodde. Detta skulle kunna bero på att kvinnor statistiskt sett samlagsdebuterar tidigare. Den troligaste förklaringen har dock sin grund i att män ”överrapporterar” kring sin sexuella aktivitet medan kvinnor ”underrapporterar” (Nordenmark, 2000). Är det också så att de som pratar högt om sina erfarenheter i t.ex. skolan oftast är män? En antydning till detta ger Nordenmark (2000) när hon skriver att unga kvinnor i större utsträckning än unga män har en nära vän att anförtro sig åt. Ett möjligt resultat av dessa faktorer blir alltså att den sexualitet som tar störst plats i skolan är männens, en sexualitet som i många fall är överdriven. Män är kanske mer medvetna om detta eftersom de är de själva som överdriver medan kvinnorna tar det för sanningar vilket tillslut leder till högre antaganden kring förekomsten av samlag.

En bidragande orsak till att informantgruppen som helhet ser samlag som ”ofta” förekommande är möjligtvis den sociala acceptansen och bilden av samlag som en öm och, för människans överlevande, nödvändig handling. Anledningen till denna dramatiska förklaring är att även de grupper som av olika anledningar är kritiskt och konservativt inställda till sex måste tillåta samlag för överlevnad.

Analsex antas av informanterna förekomma ”mycket sällan”. Bland svenska ungdomar mellan 18-24 år har cirka 19 % av männen och 27 % av kvinnorna erfarenhet av analsex (Lewin, 1998). Dessa resultat behöver inte motsäga varandra eftersom de flesta med erfarenhet av analsex bara provat det någon enstaka gång. Endast ett fåtal personer uppskattar det tillräckligt för att prova igen (Centerwall, 2000). Det som efterfrågades i denna undersökning var förekomsten av analsex och inte förekomsten av erfarenhet av analsex. Även granskning av siffror från Storbritannien visar att antagandet ”mycket sällan” är nära den faktiska förekomsten. Den undersökningen visar att bara cirka 6 % i åldersgruppen 16-17 år har erfarenhet av analsex (Wellings citerad i Lewin, 1998). Föreställningar och myter är vanliga kring analsex. I slutet på 90-talet diskuterades dessa ofta i framförallt dagstidningar där många var bekymrade över att porrkonsumerande män tvingade kvinnor till anala samlag. Även om det går att koppla ihop ökningen av analsex i pornografiska filmer med allmänhetens sexualpraktik finns det inget som tyder på att t.ex. unga kvinnor inte bestämmer över sina egna erfarenheter (Centerwall, 2000). Jämförs analsex och samlag (vaginalt) finns det få likheter. Samlag associeras ibland med Bibeln och kärlek, analsex med pornografin. Könsorganen, speciellt det kvinnliga, hyllas som livgivande, analöppningen som smutsig osv.

När det gäller homosexuella handlingar visar enkätresultaten att det antas att hångel/smeksex/oralsex mellan män förekommer ”mycket sällan”. Smeksex och oralsex bland kvinnor antas också förekomma ”mycket sällan”. Förekomsten av hångel mellan tjejer stannade dock vid ”sällan”.

Det faktum att heterosexuella handlingar antas förekomma oftare i denna undersökning än homosexuella handlingar är väntat eftersom bara 2,6 % av männen och 2,1 % av kvinnorna i Sverige har någon erfarenhet av homosexuella handlingar. Förvisso är siffrorna något högre i undersökningar från Norge (3,4 %) och Finland (4,2 %) men denna skillnad tros dock bero främst på frågornas utformning i de olika undersökningarna (Wellings citerad i Månsson, 1998). Nämnas bör att den svenska sexualvaneundersökningen led av ett kraftigt bortfall kring frågorna om homosexualitet. Detta förklaras med att vissa delar av sexualiteten är mer kontroversiella än andra. Den noggranna bortfallsanalys som genomfördes visar dock inga tecken på att de som inte

svarat skiljer sig socialt eller sexuellt från dem som deltagit i undersökningen (Månsson, 1998).

Häpnadsväckande är att även fast både kvinnorna och männen i undersökningen antar att homosexuella handlingar förekommer mycket sällan så antar de att dessa handlingar förekommer oftare bland kvinnor än bland män. I de fall när betydliga statistiska skillnader kring erfarenhet av homosexuella handlingar återfinns mellan könen så ser det tvärtom ut, alltså att fler män har erfarenheter av homosexuella handlingar (Månsson, 1998). Vid sammanfattande av sexualvaneundersökningar från Storbritannien, Frankrike och USA kan sägas att 4-7 % av männen har erfarenhet av homosexuella handlingar, siffran för kvinnor är 3-4 %. Den största skillnaden återfinns i Storbritannien där 6,1 % av männen och 3,4 % av kvinnorna har erfarenhet av homosexuella handlingar (Wellings citerad i Månsson, 1998).

Vad gör då att både de kvinnor och män som svarat på enkäten antar att homosexuella handlingar förekommer oftare bland kvinnor när det ligger närmare tillhands att hävda det motsatta? Statistik visar att dubbelt så många kvinnor som män skulle kunna tänka sig att bli sexuellt stimulerade av en person med samma kön (Månsson, 1998). Detta faktum återkommer i studier om homofobi (negativa attityder mot homosexuella individer och homosexualitet) som samstämmigt visar på att heterosexuella män är betydligt mer negativa gentemot homosexualitet än heterosexuella kvinnor. Fast när det gäller mäns fördömande av homosexualitet råder en kraftig ambivalens på så sätt att de negativa attityderna är kraftigare mot män än mot kvinnor. Förmodligen känner de sig inte lika hotade av lesbiska kvinnor (Månsson, 1998). Bäckman (2003) förklarar detta fenomen med att människor kan vara både fördomsfulla och toleranta på samma gång. Hon noterar även intressanta resultat från sin fältstudie på en gymnasieskola när unga män får ta ställning kring olika scenarion med homosexuella, t.ex. "Din bästa vän visar sig vara homosexuell, hur reagerar du?" Många väljer i detta fall att fortsätta vara kompisar och säger att de skulle kunna duscha eller basta ihop som vanligt samtidigt som de under tidigare gruppintervjuer hävt ur sig att homosexuella män borde utrotas. Intressant är även att Bäckman hävdar att så fort både kvinnor och män uttrycker starka känslor kring homosexualitet så är de nästan alltid kopplade till homosexuella män och inte kvinnor. Kopplingen mellan homosexualitet och homosexuella män osynliggör till stor del förekomsten av lesbiska kvinnor skriver Bäckman (2003) vidare. Både de unga männen och kvinnorna i denna fältstudie ger uttryck för en syn på den manliga homosexualiteten som aktiv och sexuell medan den kvinnliga homosexualiteten sågs som avsexualiserade väninnerrelationer. Dessa föreställningar bekräftar till stor del antagandet om att män känner sig hotade av homosexualitet. Månsson (1998) skriver att en annan förklaring till mäns acceptans av homosexuella handlingar bland kvinnor är fantasin om två kvinnor som stimulerar varandra. Denna fantasi förekommer relativt ofta bland män. Tecken på detta ges i pornografi som framställs för män där scener med lesbiskt innehåll är vanligt. Dessa scenarion kännetecknas inte av att kvinnorna är där för sin egen njutnings skull utan för mannens. Månsson (1998) beskriver vidare att kvinnorna i denna typ av pornografi inleder sexuella lekar som sedan avslutas med att de fokuserar på att tillfredsställa den "inhoppande" mannen snarare än sig själva. Detta förlopps främsta egenskap är att det befäster den manliga heterosexualitetens triumf över kvinnans lust samtidigt som det oskadliggör den hotfulla homosexualiteten (Williams citerad i Månsson, 1998).

Förmodligen skulle undersökningar kring homosexuella handlingar och antaganden kring förekomsten av dessa behöva delas upp i en "offentlig" del och en

”privat” del. En möjlighet är att betydligt fler av de kvinnor som experimenterar med att t.ex. hångla med en person av samma kön gör det öppet jämfört med männen. Samtidigt som män kanske experimenterar mer i skymundan. Anledningen till detta skulle i så fall vara förståelig eftersom affekter kring homosexuella män ”skriks” ut med negativa toner, medan lesbiska handlingar är avdramatiserade och ibland t.o.m. efterfrågade av män (Bäckman, 2003). Denna misstanke stärks av att ungdomarna i undersökningen trodde att alla homosexuella handlingar oavsett kön förekom mycket sällan förutom hångel mellan kvinnor (sällan).

För framtida forskning skulle det vara intressant att genomföra en undersökning kring antaganden bland gymnasieelever parallellt med en undersökning om sexuella erfarenheter för att kunna se korrelationen mellan dessa. Möjligheten till någon direkt jämförelse i denna undersökning har inte varit möjlig eftersom sexualvanestatistiken grundar sig på 18-24 åringar och i vissa fall 16-17 åringar. Nämnas bör att eftersom personerna i denna undersökning var 78 till antalet bör det antas att deras resultat endast gäller för dem. Generaliseringar utifrån den mängden data är tveksam.

Referenslista

- Babalola, S. (2004). Perceived Peer Behavior and the Timing of Sexual Debut in Rwanda: A Survival Analysis of Youth Data. Journal of Youth and Adolescence, vol. 33, sid. 353-363.
- Bäckman, M. (2003). Kön och känsla. Stockholm: Makadam Förlag.
- Centerwall, E. (2000). Föreställningar och verklighet. I (red.) K, Sundström: Hur gör dom andra? Om sexualitet och samlevnad på 1990-talet, (sid 67-84). Stockholm: Folkhälsoinstitutet.
- Darroch, J. E. (2001). Teenage Sexual and Reproductive Behavior in Developed Countries – Can More Progress Be Made? Occasional Report No. 3 New York & Washington: The Alan Guttmacher Institute.
- Göthberg, M. (2004). Sexuella problem hos unga par. Stockholm: RFSU.
- Helmius, G. (1998). I begynnelsen. I (red.) B, Lewin: Sex i Sverige, (sid 149-165). Stockholm: Folkhälsoinstitutet.
- Kobus, K. (2003). Peers and adolescent smoking. Addiction, vol. 98, sid. 37-56
- Lewin, B. (1998). Sexuella handlingar: Vad gör man och hur ofta gör man det (när man har samlag – och när man inte har det). I (red.) B, Lewin: Sex i Sverige, (sid 79-113). Stockholm: Folkhälsoinstitutet.
- Månsson, S-A. (1998). Sexuella förhållanden mellan människor av samma kön. I (red.) B, Lewin: Sex i Sverige, (sid 167-182). Stockholm: Folkhälsoinstitutet.
- Nordenmark, L. (2000). Livsskedesbeskrivningar. I (red.) K, Sundström: Hur gör dom andra? Om sexualitet och samlevnad på 1990-talet, (sid 31-59). Stockholm: Folkhälsoinstitutet.

Bilaga

Hej!

Mitt namn är Erik Weiselius och jag läser Psykologi på Högskolan i Trollhättan/Uddevalla. Denna enkät är en del av mitt examensarbete som handlar om ungdomars antaganden om andra ungdomars sexualvanor. Ditt deltagande är väldigt viktigt för resultaten i denna undersökning. Skulle Du vara intresserad av resultaten eller uppsatsen som de ingår i så är du välkommen att maila mig på *erik.weiselius@student.htu.se*

Att fylla i denna enkät är FRIVILLIGT så den som önskar behöver alltså INTE delta i undersökningen!

DENNA ENKÄT ÄR FULLSTÄNDIGT ANONYM! Detta innebär att INGEN förutom Du själv vet vad Du har svarat!

Detta försättsblad får gärna rivas av och sparas.

Att Du medverkar med ärliga svar är ytterst viktig för resultaten i denna undersökning! KOM IHÅG: Alla svar är ANONYMA, så INGEN förutom Du själv vet vad Du har svarat!

Är Du Tjej
eller Kille

Hur gammal är Du?år

Vilket gymnasieprogram läser Du på?

.....

Nedan följer ett antal påståenden, kryssa i det svarsalternativ som Du anser stämmer bäst överens med verkligheten. Kryssa bara i ETT svarsalternativ per fråga! KOM IHÅG: Det finns inget "rätt eller fel" svar på följande frågor utan att det viktigaste är att Du svarar ärligt!

1. Bland ungdomar i min ålder förekommer hån... mycket ofta
 ofta
 sällan
 mycket sällan
 vet ej

2. Bland ungdomar i min ålder förekommer "smeksex" eller "petting"... mycket ofta
 ofta
 sällan
 mycket sällan
 vet ej

3. Bland ungdomar i min ålder förekommer oralsex... mycket ofta
 ofta
 sällan
 mycket sällan
 vet ej

4. Bland ungdomar i min ålder förekommer samlag...
mycket ofta
ofta
sällan
mycket sällan
vet ej
5. Bland ungdomar i min ålder förekommer analsex...
mycket ofta
ofta
sällan
mycket sällan
vet ej
6. Bland ungdomar i min ålder förekommer det att killar hånglar med andra killar...
mycket ofta
ofta
sällan
mycket sällan
vet ej
7. Bland ungdomar i min ålder förekommer det att tjejer hånglar med andra tjejer...
mycket ofta
ofta
sällan
mycket sällan
vet ej
8. Bland ungdomar i min ålder förekommer det att killar har "smeksex"/petting med andra killar...
mycket ofta
ofta
sällan
mycket sällan
vet ej
9. Bland ungdomar i min ålder förekommer det att tjejer har "smeksex"/petting med andra tjejer...
mycket ofta
ofta
sällan
mycket sällan
vet ej

10. Bland ungdomar i min ålder förekommer det att killar har oralsex med andra killar...
mycket ofta
ofta
sällan
mycket sällan
vet ej

11. Bland ungdomar i min ålder förekommer det att tjejer har oralsex med andra tjejer...
mycket ofta
ofta
sällan
mycket sällan
vet ej

Har Du några övriga upplysningar som Du anser vara viktiga och som inte kom fram i enkäten så skriv gärna dessa här!

.....
.....
.....
.....
.....
.....

TACK för Din medverkan!

Erik

Högskolan i Trollhättan / Uddevalla
Institutionen för Individ och samhälle
Box 1236
462 28 Vänersborg
Tel 0521-26 40 00 Fax 0521-26 40 99
www.htu.se